

Anna RUNGE, Sławomir SITEK
Uniwersytet Śląski w Katowicach

CZYNNIK EKONOMICZNY W PROCESIE SUBURBANIZACJI NA WYBRANYCH PRZYKŁADACH MIAST ŚREDNIEJ WIELKOŚCI

ECONOMICS FACTORS OF SUBURBANISATION PROCESS IN CASE OF MEDIUM SIZE CITIES

ABSTRACT: The article aims at assessing the diversification of business activity between a city and its suburbs, as well as identifying economic conditions taking place in a suburbanization process. Lower costs connected with running business activity are a significant element increasing the dynamic of its economic development.

The authors attempt to exemplify the influence of the fiscal policy on the development of enterprises in the city and its suburbs on the basis of medium cities and their direct suburbs.

KEY WORDS: suburbanization, medium-sized towns, tax policy

Rozwój procesów urbanizacji w Polsce do końca lat osiemdziesiątych XX w. związany był z intensywną industrializacją i polegał zasadniczo na koncentracji ludności w miastach. Dokonywał się on głównie w aspekcie demograficznym i społeczno-zawodowym (Kusiński 1991). Przemysł chłonał zamiejscowe zasoby siły roboczej zasysając potężne strumienie migracji ze wsi do miast. Rzesze migrantów nie zaspokajały jednak nadmiernie rozbudowanego popytu na pracę, stąd przemysł wiązał stosunkami pracy rozwijające się ośrodki przemysłowe wraz z ich wiejskim zapleczem. Zagadnienia wpływu ośrodków miejskich na zaplecze rozpatrywano głównie na podstawie dojazdów do pracy (Lijewski 1967, Rydz 1988, Turczyn-Zioło, Zioło 1990, Runge 1996).

Zmiana uwarunkowań w okresie transformacji polegająca na wprowadzeniu zasad wolnego rynku do działalności gospodarczej oraz urealnienie kosztów transportu radykalnie ograniczyły popyt na pracę, silnie ograniczając zjawisko dojazdów do pracy. Z drugiej strony urynkwienie cen gruntów, załamanie budownictwa mieszkaniowego w miastach, a także rozwój indywidualnej motoryzacji odwróciły kierunek migracji oraz rozwoju urbanizacji z miast na obszary wokółmiejskie. Obszary wiejskie objęte

procesem suburbanizacji stanowią miejsce styku (przenikania się lokalności i globalności) przestrzeni peryferyjnej stanowiącej to, co lokalne od przestrzeni metropolitalnej będącej częścią tego, co globalne (Bisaga 2006).

W pierwszym etapie suburbanizacja dokonywała się głównie w aspekcie demograficznym i przestrzennym, powodując zmiany w strukturze użytkowania ziemi (Kusiński 1991). Nadmierna koncentracja ludności w miastach ulegała rozładowaniu wskutek odpływu ludności do stref wokółmiejskich. W dużej mierze miało to charakter tzw. suburbanizacji rezydencyjnej (*Procesy transformacyjne...* 2001, Zborowski 2005). W ślad za suburbanizacją rezydencyjną podążyła suburbanizacja komercyjna. Przenoszenie działalności gospodarczej poza miasto uwarunkowane jest niższymi kosztami prowadzenia tej działalności (niższe koszty dzierżawy gruntów, wynajmu lokali, a niekiedy niższe progi podatkowe dla firm). Proces suburbanizacji w literaturze przedmiotu nie jest oceniany jednoznacznie pozytywnie, zwłaszcza z punktu widzenia ogólnospołecznego – generuje on ruch drogowy ze wszelkimi tego konsekwencjami, zwiększa koszty budowy i utrzymania sieci infrastruktury komunalnej, żywołowość zaś przebiegu tego procesu powoduje brak koordynacji w zagospodarowaniu przestrzennym, a w rezultacie nieracjonalne wykorzystanie przestrzeni (Lisowski 2005, Parysek 2008). Z punktu widzenia wiejskiego zaplecza miast suburbanizacja jest dużą szansą na jego rozwój, stwarzając wiele korzyści zarówno podmiotom gospodarczym, jak i mieszkańcom strefy podmiejskiej (Parysek 2008, s. 272).

Celem niniejszej publikacji jest ocena zróżnicowania dynamiki demograficznej oraz aktywności gospodarczej między miastem a jego zapleczem, prowadząca do identyfikacji uwarunkowań o podłożu ekonomicznym w przebiegu procesu suburbanizacji. Wychodząc z założenia, że rozwój gospodarczy w strefie podmiejskiej dynamizowany jest poprzez niższe koszty prowadzenia działalności gospodarczej, można postawić tezę, iż polityka fiskalna realizowana przez gminy znajdujące się w strefie podmiejskiej może stymulować rozwój przedsiębiorczości na danym terenie, zachęcając firmy do inwestowania.

Przedmiotem analizy są miasta średnie z przedziału wielkościowego 50–100 tys. mieszkańców oraz gminy miejskie i wiejskie stanowiące ich bezpośrednie zaplecze.

W pierwszym etapie analizy rozpatrzono 50 miast liczących 50–100 tys. mieszkańców wraz z bezpośrednio graniczącymi z nimi jednostkami terytorialnymi (miasta i gminy wiejskie). Tak wyróżnione miasta z ich bezpośrednim zapleczem obejmowały w 2006 r. 7037,9 tys. ludności, przy czym na miasta średnie przypadało 3375,9 tys. osób (48,0%), a w ich zapleczu zamieszkiwało 3662,0 tys. osób (52,0%). W latach 2002–2006 liczba ludności na badanych obszarach zmniejszyła się łącznie z 7112,9 tys. do 7037,9 tys. osób, tj. do 98,9% (tabela 1). Ogólny regres zaludnienia dokonywał się w nieznacznie tylko większym nasileniu w miastach średnich niż w ich otoczeniu. Towarzyszył temu wzrost liczby podmiotów gospodarczych odpowiednio z 662,8 tys. do 685,7 tys., tj. do 103,5%, przy czym wzrost ten był zdecydowanie szybszy w otoczeniu miast średnich niż w samych miastach. Należy przy tym zauważyć, iż niektóre z badanych miast położone są w sąsiedztwie miast dużych (Warszawa, Łódź, Katowice), stanowiąc z kolei ich zaple-

cza. Dotyczy to 12 spośród 50 badanych miast. Należałoby zatem rozpatrzyć oddzielnie miasta położone w zapleczu aglomeracji lub konurbacji, jak i te położone wśród obszarów wiejskich i w wyraźnym oddaleniu od większych aglomeracji miejskich.

Tabela 1

Przemiany demograficzne i gospodarcze w badanych miastach średnich oraz w ich zapleczach w latach 2002–2006 (50 miast)

Wyszczególnienie	Lata	Miasta wraz z zapleczami	Miasta średnie	Zapleczca miast średnich	Udział zapleczczy w %
Liczba ludności w tys. osób	2002	7 112,9	3 419,0	3 693,9	51,9
	2004	7 079,7	3 400,2	3 679,5	52,0
	2006	7 037,9	3 375,9	3 662,0	52,0
Liczba podmiotów gospodarczych w tys. jednostek	2002	662,8	339,1	323,7	48,8
	2004	687,7	349,0	338,7	49,3
	2006	685,7	343,3	342,3	49,9
Liczba podmiotów na 1000 ludności	2002	93,2	99,2	87,6	x
	2004	97,1	102,6	92,1	x
	2006	97,4	101,7	93,5	x
Dynamika zaludnienia w %	2002–2006	98,9	98,7	99,1	x
	2002–2004	99,5	99,5	99,6	x
	2004–2006	99,4	99,3	99,5	x
Dynamika podmiotów w %	2002–2006	103,5	101,2	105,7	x
	2002–2004	103,8	102,9	104,6	x
	2004–2006	99,7	98,4	101,1	x

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, GUS, Warszawa.

Miasta położone w otoczeniu zapleczca wiejskiego obejmowały w 2006 r. łącznie ze swoimi zapleczkami 3811,7 tys. osób, przy czym na miasta średnie przypadało 2601,5 tys. osób, tj. 68,3% ogółu ludności, a na ich zapleczca 1210,2 tys. osób, tj. 31,7% ludności (tabela 2). W latach 2002–2006 liczba ludności tych miast zmniejszyła się z 2635,2 tys. do 2601,5 tys. osób, tj. do 98,7%, podczas gdy na obszarach je otaczających zanotowano niewielki wzrost zaludnienia: odpowiednio z 1190,2 tys. do 1210,2 tys. osób, tj. do 101,7%.

W miastach położonych w otoczeniu zapleczca wiejskiego skupiało się w 2006 r. 266,9 tys. podmiotów, tj. 76,1% ich ogółu, podczas gdy na zapleczcu funkcjonowało tylko 76,1 tys. podmiotów, tj. 22,2%. Jednak dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarczych na zapleczcu była szybsza (wzrost do 108,5%) niż w miastach średnich, gdzie po wzroście do 102,1% w latach 2002–2004 zanotowano spadek ich liczby do 97,8% w okresie 2004–2006. W przeliczeniu liczby podmiotów gospodarczych na 1000 ludności miasta zanotowały wzrost wskaźnika ze 101,4 do 102,6, natomiast zapleczca wzrost z 58,9 do

62,9. Dynamika podmiotów kształtuje się w dużej zależności od zmian uwarunkowań działalności gospodarczej związanych z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Szybki rozwój tych podmiotów w strefach wokółmiejskich został nieco zahamowany w latach 2002–2004.

Tabela 2

Przemiany demograficzne i gospodarcze w miastach średnich położonych w otoczeniu obszarów wiejskich w latach 2002–2006 (38 miast)

Wyszczególnienie	Lata	Miasta wraz z zaplecza	Miasta średnie	Zaplecza miast średnich	Udział zaplecza w %
Liczba ludności w tys. osób	2002	3 825,4	2 635,2	1 190,2	31,1
	2004	3 821,9	2 621,3	1 200,6	31,4
	2006	3 811,7	2 601,5	1 210,2	31,7
Liczba podmiotów gospodarczych w tys. jednostek	2002	337,4	267,2	70,2	20,8
	2004	345,5	272,8	72,7	21,0
	2006	343,0	266,9	76,1	22,2
Liczba podmiotów na 1000 ludności	2002	88,2	101,4	58,9	x
	2004	90,4	104,1	60,6	x
	2006	90,0	102,6	62,9	x
Dynamika zaludnienia w %	2002–2006	99,6	98,7	101,7	x
	2002–2004	99,9	99,5	100,9	x
	2004–2006	99,7	99,3	100,8	x
Dynamika podmiotów w %	2002–2006	101,6	99,8	108,5	x
	2002–2004	102,4	102,1	103,7	x
	2004–2006	99,3	97,8	104,7	x

Źródło: Jak w tab. 1.

Miasta położone w zapleczu aglomeracji czy konurbacji obejmowały 774,4 tys. ludności, co stanowiło tylko 24,0% ogółu ludności, a ich „zaplecza” skupiały 2451,8 tys. ludności, tj. 76,0% ogółu ludności (tabela 3). Ponadto w owych miastach średnich liczba ludności wyraźnie zmniejszyła się z 783,8 tys. do 774,4 tys. osób, tj. do 98,8%, lecz w ich bezpośrednim otoczeniu regres ten był jeszcze silniejszy: odpowiednio z 2503,7 tys. do 2451,8 tys., tj. do 97,9%.

Natomiast liczba podmiotów gospodarczych w miastach średnich położonych w sąsiedztwie dużych aglomeracji wzrosła odpowiednio z 71,8 tys. do 76,2 tys., tj. do 106,4%. W otoczeniu tych miast liczba podmiotów wzrastała nieco wolniej – z 253,5 tys. do 266,2 tys., tj. do 105,0%. Stopień nasycenia podmiotami gospodarczymi w tych miastach średnich był wyraźnie niższy (98,8) niż w ich otoczeniu (108,6). Tendencje zmian w zakresie liczby podmiotów są zbliżone, choć nieco szybsza jest dynamika w miastach średnich, lecz od 2004 r. dynamika ta znacznie osłabła (stagnacja).

Tabela 3

Przemiany demograficzne i gospodarcze w miastach średnich położonych w sąsiedztwie dużych miast w latach 2002–2006 (12 miast)

Wyszczególnienie	Lata	Miasta wraz z zapleciami	Miasta średnie	Zaplecza miast średnich	Udział zaplecza w %
Liczba ludności w tys. osób	2002	3 287,5	783,8	2 503,7	76,2
	2004	3 257,7	778,8	2 478,9	76,1
	2006	3 226,6	774,4	2 451,8	76,0
Liczba podmiotów gospodarczych w tys. jednostek	2002	325,4	71,8	253,5	77,9
	2004	342,2	76,2	266,0	77,7
	2006	342,7	76,5	266,2	77,7
Liczba podmiotów na 1000 ludności	2002	99,0	91,7	101,3	x
	2004	105,0	97,9	107,3	x
	2006	106,2	98,8	108,6	x
Dynamika zaludnienia w %	2002–2006	98,1	98,8	97,9	x
	2002–2004	99,1	99,4	99,0	x
	2004–2006	99,0	99,4	98,9	x
Dynamika podmiotów w %	2002–2006	105,3	106,4	105,0	x
	2002–2004	105,2	106,1	104,9	x
	2004–2006	100,1	100,3	100,1	x

Źródło: jak w tab. 1.

Rozpatrując dynamikę zaludnienia oraz dynamikę podmiotów gospodarczych w układzie miasto – zaplecze należy wyróżnić ośrodki, w których dynamika ta przebiega następująco:

- szybciej w mieście średnim niż na jego zapleczu (lub regres jest wolniejszy w mieście niż na zapleczu);
- w tym samym tempie w mieście i na zapleczu;
- szybciej na zapleczu niż w mieście średnim.

Wzrost zaludnienia szybszy na zapleczu niż w mieście średnim (gdzie najczęściej występował spadek lub co najwyżej stagnacja zaludnienia) wystąpił w otoczeniu Legionowa (114,4%), Lubina (111,2%), Głogowa (107,0%), Bełchatowa (109,0%). Natomiast otoczenie miast średnich położonych w aglomeracjach notowało szybszy spadek liczby ludności niż same miasta średnie. Jedynie w miastach średnich w zapleczu Warszawy (Legionowo, Pruszków) występował niewielki wzrost zaludnienia.

Dynamika liczby podmiotów gospodarczych najszybciej przebiegała w zapleczu Białej Podlaskiej (140,4%), Legionowa (134,1%), Ełku (125,1%), Lubina (124,8%), Konina (123,5%), Gniezna (123,3%), Grudziądz (122,7%). Najwolniej procesy te zaznaczały się w zapleczu Chełma, Piotrkowa Trybunalskiego, Zawiercia, Starachowic, gdzie w badanym okresie następował spadek liczby podmiotów.

Do miast, gdzie przebieg procesów urbanizacyjnych był zdecydowanie szybszy na zapleczu niż w mieście średnim – i to zarówno w aspekcie demograficznym, jak i gospodarczym – należały: Lubin, Legionowo, Głogów, Biała Podlaska, Bełchatów, Tomaszów Mazowiecki, Konin, Stargard Szczeciński, Siedlce, Jelenia Góra. Natomiast w miastach zlokalizowanych w otoczeniu aglomeracji częściej procesy te szybciej przebiegały (lub regres był wolniejszy) w mieście średnim niż w jego otoczeniu (Będzin, Mysłowice, Świętochłowice, Siemianowice Śląskie). Słabą aktywność otoczenia obserwujemy także w zapleczu Starachowic, Ostrowca Świętokrzyskiego, Tczewa oraz Inowrocławia.

W drugim etapie niniejszej analizy autorzy podjęli próbę wyjaśnienia mechanizmów stymulujących rozwój gospodarczy zapleczy miast średnich, które wynikają z polityki fiskalnej gmin. Do dalszej analizy wybrano trzy grupy miast: 1. miasta o szybszym przebiegu procesów urbanizacyjnych w zapleczu niż w samym mieście (Legionowo, Konin, Jelenia Góra, Piotrków Trybunalski, Ostrołęka); 2. miasta o podobnym natężeniu tych procesów zarówno w mieście, jak i na jego zapleczu (Zawiercie, Świętochłowice, Żory, Będzin, Piekary Śląskie); 3. miasta, w których procesy urbanizacji przebiegają szybciej (lub wykazują wolniejszy regres) niż w ich otoczeniu (Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Siemianowice Śląskie, Jaworzno, Mysłowice). Taki dobór miast podyktowany był także oddzielnym konstruowaniem budżetów tych miast i otaczających je gmin wiejskich (z tego względu niemożliwe było przyjęcie do analizy np. Białej Podlaskiej, Głogowa czy Lubina).

Kolejnym krokiem była próba uchwycenia związków i zależności pomiędzy dynamiką podmiotów gospodarczych a elementami budżetowymi jednostek samorządu terytorialnego. Badanie relacji pomiędzy strukturą budżetu a rozwojem miast było dotychczas rzadko podejmowane (Parysek 2005, Runie, Sitek 2008). Do analizy zależności przyjęto udział wydatków majątkowych w ogóle wydatków budżetowych oraz, po stronie dochodowej, udział dochodów podatkowych w dochodach bieżących. Korelacji dokonano oddzielnie w obrębie trzech grup miast wskazanych w tabeli 4.

Tabela 4

Grupy badanych miast wyróżnionych na podstawie dynamiki zmian miasto – zaplecze

Miasta o dynamice wyższej niż dynamika zaplecza	Miasta o dynamice wyrównanej z dynamiką zaplecza	Miasta o dynamice niższej niż dynamika zaplecza
Mysłowice	Zawiercie	Legionowo
Jaworzno	Świętochłowice	Konin
Siemianowice Śląskie	Żory	Jelenia Góra
Starachowice	Piekary Śląskie	Piotrków Trybunalski
Ostrowiec Świętokrzyski		Ostrołęka
Będzin		

Źródło: Jak w tab. 1.

Wartości współczynników korelacji Pearsona w przypadku poziomu wydatków inwestycyjnych i dynamiki podmiotów gospodarczych kształtowały się w przedziale od $-0,29$ do $0,42$, natomiast w przypadku zależności pomiędzy udziałem dochodów podatkowych a dynamiką liczby podmiotów gospodarczych wahały się w przedziale od $0,06$ do $0,50$. Uzyskane wyniki wskazują na raczej słabą korelację, która nie spełnia wymogów istotności statystycznej. Ponadto wyniki wskazujące na wartości zarówno dodatnie, jak i ujemne współczynnika korelacji potwierdzają brak jednoznacznego związku, a uzyskany rozrzut może wskazywać na pewną przypadkowość. Można byłoby zatem na tej podstawie przypuszczać, iż te cechy diagnostyczne nie odgrywają roli istotnych stymulatorów rozwoju. Rzeczywistość społeczno-gospodarcza miast i ich zapleczy w Polsce jest jednak bardziej złożona, a polityka czy działania samorządów terytorialnych, których instrumentami są wskazane mierniki nie zawsze przynoszą rezultaty dające się uchwycić statystycznie. Należy zaznaczyć, iż mamy tutaj do czynienia z danymi zagregowanymi w grupie miast i nie można wykluczyć, iż w pojedynczych przypadkach taka zależność istnieje. Potwierdzenie tej tezy wymaga jednak prowadzenia dalszych analiz na poziomie studium przypadku.

W podsumowaniu skonstatujmy, iż zdecydowana większość badanych miast średnich (40 z badanych 50) wykazywała niższą dynamikę przyrostu podmiotów gospodarczych od dynamiki notowanej w ich zapleczach. Należy jednak dodać, iż miasta te posiadały znacznie wyższe wartości uwzględnionych miar aniżeli ich zaplecza, stąd wyższa wartość dynamiki wskaźników diagnostycznych może wskazywać na niwelowanie rozpiętości pomiędzy miastem a jego zapleczem.

Miasta położone w zapleczu wiejskim w układzie miasto – zaplecze skupiają dwie trzecie potencjału demograficznego, lecz wykazują regres zaludnienia, natomiast ich zaplecza odnotowują niewielki wzrost zaludnienia, przez co następuje wzrost udziału zapleczy w zakresie potencjału demograficznego. Co prawda nasycenie podmiotami gospodarczymi jest w miastach średnich dwukrotnie większe niż na ich zapleczu, które skupia zaledwie jedną piątą podmiotów, lecz od 2004 r. miasta średnie wykazują spadek liczby tych podmiotów, któremu towarzyszy ich wzrost na zapleczu.

Miasta położone w zapleczu aglomeracji wykazują podobne tendencje przemian jak położone w sąsiedztwie miasta duże.

Obliczone współczynniki korelacji nie pozwalają stwierdzić, że przyjęte cechy diagnostyczne w istotny statystycznie sposób wpływają na dynamikę procesów rozwojowych w mieście i jego zapleczu. Jednak prawdopodobnie to gminy nie dość skutecznie wykorzystują mechanizmy fiskalne i budżetowe w kształtowaniu dynamiki rozwoju gospodarczego. Jeśli narzędziem skutecznej polityki prorozwojowej samorządu terytorialnego mają być elementy polityki fiskalnej (np. wysokości stawek podatkowych), to powinny być one traktowane jako łatwo dostępna dla potencjalnych inwestorów informacja marketingowa. Tymczasem uzyskanie informacji np. o wysokości podatków jest mocno utrudnione, a w niektórych przypadkach wręcz niemożliwe. Wskazuje to na słabe wykorzystanie tego instrumentu w stymulowaniu rozwoju gospodarczego.

Bibliografia

- Bisaga A., 2006, *Funkcje małych i średnich miast wobec obszarów wiejskich w nowym paradygmacie rozwoju regionalnego*, [w:] *Kierunki przekształceń struktury gospodarczej i społeczno-demograficznej miast*, red. J. Słodczyk, E. Szafranek, Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, s. 215–226.
- Kusiński W., 1991, *Stadia rozwoju urbanizacji w Polsce*, „Przegląd Geograficzny” t. 63, z. 3–4, s. 271–281.
- Lijewski T., 1967, *Dojazdy do pracy w Polsce*, „Studia KPZK PAN” t. 15.
- Lisowski A., 2005, *Janusowe oblicze suburbanizacji*, [w:] *XVIII Konwersatorium Wiedzy o Mieście. Współczesne procesy urbanizacji i ich skutki*, red. I. Jażdżewska, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 91–100.
- Parysek J.J., 2005, *Miasta polskie na przełomie XX i XXI wieku: Rozwój i przekształcenia strukturalne*, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań, s. 247.
- Parysek J.J., 2008, *Suburbanizacja i reurbanizacja: dwa bieguny polskiej urbanizacji*, [w:] *Region społeczno-ekonomiczny i rozwój regionalny*, red. J.J. Parysek, T. Strykiewicz, UAM w Poznaniu, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań, s. 261–286.
- Procesy transformacyjne struktury przestrzennej miast postkomunistycznych (na przykładzie Pragi, Bratysławy, Ołomuńca i Preszowa)*, 2001, oprac. R. Matlovič, V. Ira, L. Sykora, Z. Szczyrba, [w:] *Konwersatorium Wiedzy o Mieście. Miasto postsocjalistyczne – organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany*, red. I. Jażdżewska, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 9–21.
- Runge A., Sitek S., 2008, *Struktura budżetów miast średnich w Polsce jako determinanta ich rozwoju*, [w:] *Przekształcenia strukturalne miast i zrównoważony rozwój gospodarki miejskiej*, red. J. Słodczyk, D. Rajchel, Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s. 43–52.
- Runge J., 1996, *Struktura rynku pracy regionu tradycyjnego i jego otoczenia na przykładzie województwa katowickiego*, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Rydz E., 1988, *Elementy powiązań wewnątrzregionalnych na przykładzie dojazdów do pracy i szkół do Koszalina i Słupska*, [w:] *Problemy geografii osadnictwa i ludności w Polsce*, red. T. Czyż, Z. Chojnicki, Wyd. UAM w Poznaniu, Poznań, s. 123–133.
- Turczyn-Zioło I., Zioło Z., 1990, *Zmiany społeczno-gospodarcze województwa tarnobrzeskiego wskutek procesów industrializacji*, [w:] *Międzyrzecze Wisły i Sanu – przykład regionu przeobrażonego przez górnictwo siarki i przemysł*, red. B. Kortus, Z. Kulak, Poznań, s. 87–100.
- Zborowski A., 2005, *Jak daleko polskiej urbanizacji do Europy?*, [w:] *XVIII Konwersatorium Wiedzy o Mieście. Współczesne procesy urbanizacji i ich skutki*, red. I. Jażdżewska, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 57–74.

CZYNNIK EKONOMICZNY W PROCESIE SUBURBANIZACJI NA WYBRANYCH PRZYKŁADACH MIAST ŚREDNIEJ WIELKOŚCI

ABSTRAKT: Celem opracowania jest ocena zróżnicowania aktywności gospodarczej między miastem a jego zapleczem oraz identyfikacja uwarunkowań o podłożu ekonomicznym w przebiegu procesów suburbanizacji. Elementem dynamizującym rozwój gospodarczy w strefie podmiejskiej są niższe koszty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Autorzy podejmują próbę egzemplifikacji wpływu polityki fiskalnej na rozwój przedsiębiorczości w mieście i strefie podmiejskiej na przykładzie miast średniej wielkości i ich bezpośredniego zaplecza.

SŁOWA KLUCZOWE: suburbanizacja, miasta średniej wielkości, polityka fiskalna